

МАТЕРІАЛИ
ОБЛАСНОЇ ВИСТАВКИ КМЗ ПРЕДМЕТІВ
ЗАГАЛЬНООСВІТНЬОЇ ПІДГОТОВКИ
«ПЕДАГОГІЧНІ ІДЕЇ ТА ЗНАХІДКИ»

НОМІНАЦІЯ «МОЇ ТРИ ІННОВАЦІЙНІ
УРОКИ»

РОЗРОБИЛА:

ВИКЛАДАЧ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

ТА ЛІТЕРАТУРИ ДЕРЖАВНОГО НАВЧАЛЬНОГО

ЗАКЛАДУ «ЯРМОЛИНЕЦЬКИЙ

АГРОПРОМИСЛОВИЙ ЦЕНТР ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ»

ШМАТЛАЙ ГАЛИНА АНАТОЛІЇВНА

Тема. Ступені порівняння прикметників.

Мета: створити умови для формування предметних і базових компетентностей: повторити і закріпити відомості про особливості творення ступенів порівняння прикметників, їх творення з точки зору стилістики; формувати вміння розпізнавати ступені порівняння прикметників, правильно вживати їх у мовленні; формувати математичну компетентність, уміння вчитися впродовж життя, вдосконалювати культуру усного й писемного мовлення; виховувати інтерес до обраної професії та наполегливість у навчанні.

Обладнання: підручник, презентація «Ступені порівняння прикметників», онлайн - тест із сайту «На урок», інтерактивна вправа LearningApps.org, дидактичний матеріал.

Тип уроку: комбінований.

ХІД УРОКУ**I. Актуалізація опорних знань.**

- Перевірка домашнього завдання.

II. Ознайомлення з темою й метою уроку. Мотивація навчання.

Бесіда.

- Які групи прикметників можуть утворювати ступені порівняння? Чому?
- Скільки ступенів порівняння прикметників є в українській мові?
- Які прикметники не утворюють ступенів порівняння?

III. Сприйняття й засвоєння навчального матеріалу.

Пояснення вчителя.

Презентація “Ступені порівняння прикметників”:

https://metoduk.blogspot.com/p/blog-page_5.html

(<https://docs.google.com/presentation/d/11N7sf6D9PWuc1wznFnBpJW-poY6B4zwsIHcQP8WaxJc/edit#slide=id.p>)

Навчальне відео для дистанційного навчання: <https://youtu.be/GbzFt2fyCPU>

Тренувальна вправа.

Знайдіть у тексті прикметники. Випишіть їх і зазначте, від яких можна утворити або вже утворено ступені порівняння.

Найпростішим і найдоступнішим засобом захисту органів дихання зварювальника є респіратор. Але не будь – який! Респіратор для зварювальника щонайменше має бути FFP2, тобто забезпечувати захист до

12 ГДК, з негорючим зовнішнім шаром, клапаном видиху для забезпечення відведення тепла і вологи, досить міцними та зручними для підготовки гумовими ремінцями. Цілком не зайвим буде і додатковий вугільний шар, що фільтрує газову складову зварювального аерозолю. Усі ці властивості характерні для сучасного респіратора, призначеного для зварювальника.

(Журнал «Охорона праці і пожежна безпека № 1, 2018»)

Робота у групах.

Поділіться на дві групи: ВИКОНАВЦІ та ЕКСПЕРТИ. Перша група має розіграти діалог, а друга виписати із нього прикметники і визначити чи можна від них утворити ступені порівняння (аргументувати свою позицію).

Діалог:

- Доброго ранку, пане. Я приїхав на техогляд із пробігом 15 тис. км. У мене запис на 10 ранку.
- Гарзд. Будь ласка, заїжджайте на машині в гараж... Я перевірю авто і проведу діагностику всіх можливих проблем... Що ж. Мені доведеться замінити шини на нові і перевірити рівень масла.
- Чудово. Зверніть, будь ласка, увагу на двірники.
- Обов'язково. І, як я бачу, у вас незначна проблема з радіатором.
- Це все можна відремонтувати сьогодні?
- Боюся, що буде потрібно кілька днів для того, щоб ліквідувати недоліки.
- Добре. Тоді я залишу автомобіль у сервісі, коли повертатимусь з роботи. До побачення.
- До побачення. Будемо на вас чекати. Гарного дня.
- Навзаєм.

Інтерактивна вправа «Пазл».

Виконати вправу за покликанням: <https://learningapps.org/display?v=p3w2q6v4321>

IV. Домашнє завдання.

1. Вивчити теоретичний матеріал уроку.
2. Виписати із “Книги рекордів України» 8 речень із прикметниками у формі вищого й найвищого ступенів порівняння.

V. Підсумки уроку.

Пройти тест за покликанням:

<https://naurok.com.ua/test/stupeni-porivnyannya-prikmetnikiv-1063755.html>

Тема. **Основні групи фразеологізмів.**

Мета: повторити відомості про фразеологізми та навчити учнів розрізняти групи фразеологізмів; удосконалювати вміння аналізувати мовний матеріал, працювати із словником; розвивати лексичну грамотність, комунікативну та інформаційну компетентність, а також творчі здібності; за допомогою мовленнєво – комунікативного дидактичного матеріалу виховувати повагу до літературної мови й шанобливе ставлення до навколишнього середовища.

Тип уроку: розвиток компетентностей.

Обладнання: підручник, дидактичний матеріал, онлайн - тест на сайті «На урок», словник фразеологізмів.

ХІД УРОКУ**I. Актуалізація опорних знань.**

- Перевірка домашнього завдання.

II. Ознайомлення з темою й метою уроку. Мотивація навчання.

Завдання для виконання.

Встановіть відповідність та обґрунтуйте свою відповідь:

Фразеологізм	Тлумачення
<i>Циганське тепло</i>	<i>дуже швидко йти, бігти, їхати (перев. нічого навкруги не помічаючи).</i>
<i>Заноситися за хмари</i>	<i>псувати настрій кому-небудь; засмучувати когось.</i>
<i>Наганяти чорну хмару</i>	<i>низька температура повітря; холод.</i>
<i>Ганяти вітер по світу</i>	<i>викликати страх, переляк, занепокоєння, тривогу; завдавати неприємностей комусь.</i>
<i>Летіти / полетіти вітром (як вітер)</i>	<i>мріяти про щось нереальне, недосяжне.</i>
<i>Наганяти холоду</i>	<i>ледарювати.</i>

III. Сприйняття й засвоєння навчального матеріалу.

Слово викладача.

Фразеологізм (гр. phrasis — вислів, зворот; logos — поняття, вчення — особлива одиниця мови, що складається з двох або більшої кількості слів і характеризується відтворюваністю, цілісністю значення, стійкістю лексичного складу та граматичної будови.

У сучасному мовознавстві відомі кілька типів класифікацій фразеологізмів, які прийнятні й для української фразеології. За семантичною злитістю компонентів розрізняють:

- а) фразеологічні зрощення;*
- б) фразеологічні єдності;*
- в) фразеологічні сполучення* (класифікація В. В. Виноградова).

До них додаються ще фразеологічні вислови (за класифікацією М.М.Шанського).

Фразеологічні зрощення – це сталі словосполучення, зміст яких не можна зрозуміти із значень окремих компонентів, що входять до складу фразеологічної одиниці: піймати облизня; терпець увірвався; ні в сих ні в тих.

Фразеологічні єдності – стійкі словосполучення, зміст яких певною мірою зумовлений значеннями слів-компонентів: тримати камінь за пазухою; ложка дьогтю в бочці меду; намилили шию; стерти в порошок; замилувати очі; зробити з мухи слона; загірбати жар чужими руками. Це переважно ідіоми, що утворилися з вільних синтаксичних словосполучень: дати перцю; дати гарбуза; обмити руки; море по коліна; не всі дома; не по конях, то по голоблях; розводити руками та інших – унаслідок образного переосмислення.

Фразеологічні сполучення – стійкі вислови, до складу яких входять слова з вільним і фразеологічно зв'язаним значенням. У них цілісне значення випливає з семантики окремих слів: здобути перемогу; делікатне питання; насупити брови; згорати з сорому; зачепити за живе; важка вода.

Фразеологічні вислови — це стійкі звороти мови, які семантично не діляться і складаються з слів із вільним значенням, але в процесі мовлення відтворюються як сталі мовні одиниці. До них належать фразеологічні вислови комунікативного типу (речення). Це прислів'я, приказки, крилаті вислови, народні порівняння тощо: дівка не без щастя, козак не без долі; на словах медок, а на серці льодок; величається, як заєць хвостом; бідний, як церковна миша; мовчання – знак згоди; шукайте – і знайдете! Фразеологічні

вислови номінативного типу — це мовні кліше, виражені переважно простим словосполученням: пленарне засідання, ринкові відносини, звітно-виборна кампанія, охорона здоров'я, золоті руки, трудові успіхи, чорне золото, ядерна безпека, охорона навколишнього середовища та ін.

За походженням (етимологією) фразеологізми поділяються на:

- *сталі вислови з народної мови* (побутового народного мовлення, анекдотів, жартів тощо): сам не гам і другому не дам; світ зав'язати; рука руку миє; як горохом об стіну; про вовка помовка; вивчився на собак брехати; обоє рябоє; тільки сир відкладений добрий; кирпу гнути; стати на ноги; ні з рота мови, ні з носа вітру. Сюди належать прислів'я і приказки.
- *професіоналізми, що набули метафоричного вжитку*: чорним по білому; прясти на тонку; лити воду на млин; зняти полуду з очей; стригти під один гребінь; закласти фундамент; відігравати роль; зводити до спільного знаменника; знімати стружку; на космічній швидкості; дати гарантію; підкласти міну; гірка пілюля; вимушена посадка; спіймати на гачок;
- *переклади з інших мов або запозичення фразеологізмів без перекладу*: ставити крапку над і; дивитися крізь пальці; від колиски до могили лиш один маленький крок; розумній голові досить сказати одне слово (польське);
- *вислови з античної культури*: гордіїв вузол; прокрустове ложе; піррова перемога; авгієві стайні; між Сциллою і Харибдою; Кастильське джерело;
- *біблійні та євангельські вислови*: не одним хлібом живе людина; лікарю, вилікуй себе самого; козел відпущення; пісня пісень;
- *вислови відомих людей (афоризми, цитати)* — іскра вогню великого; за всіх скажу, за всіх переболію; за вашу і нашу свободу.

Із стилістичного погляду фразеологічні одиниці групуються на *розмовно-побутові*, які переважають в усному мовленні та художній літературі: як тіло без душі; іти світ за очі; аби день до вечора; мороз пройшов поза шкірою; ряст топтати; скільки вовка не годуй, той все у ліс дивиться. Другу групу становлять *народнопоетичні фразеологізми*. Це такі, як: при битій дорозі; голубе сивенький; нехай його лихий візьме; будь здорова, як вода, а багата, як земля, а щаслива, як весна; щоб я так здорова була; хай наші вороги плачуть; не так склалось, як гадалось. В окрему групу виділяються *книжні фразеологізми*, які використовуються переважно в писемній формі наукового, офіційно-ділового, публіцистичного та художнього стилів: болючі проблеми; заходи адміністративного

впливу; зійти з орбіти; коефіцієнт корисної дії; питома вага та ін. Є й інші класифікації, в яких ураховано семантичні й стилістичні відтінки (класифікація І.Г.Чередниченка).

Робота з таблицею.

Групи фразеологізмів за способом з'єднання слів (компонентів)	
1) <u>фразеологічні зрощення (ідіоми)</u> – слова, значення яких не випливає із значення складників	2) <u>фразеологічні звороти</u> - слова в яких певною мірою зберігають свою смислову і граматичну самостійність
<i>розбити глек, пекти раків</i>	<i>сім п'ятниць на тиждень, танцювати під чужу дудку</i>
Групи фразеологізмів за походженням	
1) на основі фольклору	2) на основі професіоналізмів
<i>промовка про вовка</i>	<i>грати першу скрипку</i>
3) на основі іншомовних запозичень	4) на основі різних стилів
<i>дивитись крізь пальці, апетит приходить під час їди, вавилонське стовпотворіння</i>	<i>надати слово, на точці замерзання</i>
Прислів'я, приказки, крилаті вислови, афоризми	
<i>Згаяного часу і конем не доженеш. Вік живи, вік учись. Лиш боротись – значить жити!</i>	

Робота у групах.

Визначте до якої групи належать подані фразеологізми та аргументуйте свою думку.

1-ша група

Адамові діти

Аж дух забило

Ведмежа послуга

Закласти фундамент

2-га група

Від а до я

Аж гай шумить

Віддати пальму першості

Чорним по білому

Фразеологічний практикум.

За допомогою фразеологічного словника (<http://kropivnitsky.maup.com.ua/assets/files/slov557.pdf>)

з'ясуйте значення поданих фразеологізмів та введіть їх у речення:

Без вогню варити, вбирати очима, їжаком усе, зійти на пси, дитя природи, грати очима, куди вітер віє, вовчий білет, альфа і омега, не бачити за деревами лісу.

Творча робота.

Складіть усну розповідь на тему захисту навколишнього середовища.

Використайте фразеологізми.

IV. Домашнє завдання.

1. Вивчити теоретичний матеріал уроку.
2. Підібрати до кожної групи фразеологізмів по 5 прикладів і записати їх у зошит.
3. Створити ілюстрацію до одного із фразеологізмів: ахіллесова п'ята, бачити смаленого вовка, як сніг на голову (за бажанням).

V. Підсумки уроку.

Пройти у реальному часі тест на сайті «На урок» за покликанням:

<https://naurok.com.ua/test/frazeologizmi-574012.html>

Тема. Драматичний етюд Олександра Олеся «По дорозі в Казку». Дорога в Казку – символ духовних поривань до кращого життя.

Мета: формувати компетентності предметні: літературознавчу: розуміння ідейно-художнього значення твору Олександра Олеся “По дорозі в Казку”; читацьку: виразне та вдумливе читання; ключові: уміння вчитися: навички пізнавальної діяльності та критичного мислення; комунікативну: навички роботи в групі; спілкування в колективі та толерантне ставлення до думок і почуттів оточуючих; участь у дискусії щодо порушених проблем; інформаційну: навички роботи з книгою, інтернет-ресурсами; загальнокультурну: естетичний смак та зацікавленість читанням, світогляд; висловлення суджень про те, як виховувати в собі риси відповідальності, мужності; як спрогнозувати можливі наслідки діяльності; громадянську: висловлення власної позиції щодо ролі провідника нації в долі народу; виховувати громадянина - патріота.

Тип уроку: формування компетентностей.

Обладнання: текст твору, інтернет – покликання: презентація, відеоматеріали, онлайн - тест; таблиця «Літературний паспорт твору «По дорозі в Казку»».

ХІД УРОКУ

I. ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ МОМЕНТ (3 хв).

II. ПЕРЕВІРКА ДОМАШНЬОГО ЗАВДАННЯ.

Декламування поезій Олександра Олеся напам'ять (3 хв).

III. МОТИВАЦІЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.

СЛОВНИКОВА РОБОТА (4 хв).

Встановіть відповідність між терміном і його тлумаченням:

ДРАМАТИЧНИЙ ЕТЮД	невеликий, як правило, одноактний віршовий чи прозовий драматичний твір, у якому представлено епізод чи фрагменти світу, а дійові особи зображуються лаконічно, пунктирно, стаючи образами-символами
ЛІДЕР	людина, тварина або спеціальний пристрій, на який покладено функцію надання допомоги сліпому під час руху
ПОВОДИР	той, хто веде; перший, що йде попереду
ПРОРОК	населення певної держави, її мешканці
НАРОД	людина, що пророкує людям слова Господа Бога
ЮРБА	це скупчення неорганізованих людей, стурбованих фактором зовнішньої провокації
НАТОВП	велике безладне, неорганізоване скупчення людей

IV. ВИВЧЕННЯ НОВОГО МАТЕРІАЛУ.

Робота з табличкою, яка супроводжується переглядом презентації

(10хв): <https://naurok.com.ua/prezentaciya-dramatichniy-etyud-o-olesya-po-dorozi-v-kazku-129979.html>

ЛІТЕРАТУРНИЙ ПАСПОРТ ТВОРУ ОЛЕКСАНДРА ОЛЕСЯ «ПО ДОРОЗІ В КАЗКУ»

Рік написання	1908
Збірка	«Драматичні етюди»
Рід літератури	епос
Жанр	етюд
Художній напрям	модернізм
Течія	символізм з ознаками романтизму Ознаки символізму: переконаність героїв у необхідності обрати поведиця; віра в невідворотність долі; впевненість у марності надій на розгадування таємниць життя. Ознаки романтизму: уславлення сильної особистості, спроможної повести за собою натовп, та її героїзму;- використання алегоричних образів, наприклад, вінок із червоних маків
Тема твору	взаємини героя (індивідуальності) й натовпу (колективу), розбіжність між мрією й дійсністю, ідеалом і реальністю
Ідея твору	засудження матеріальних цінностей, возвеличення духовності, мрії
Проблематика твору	● взаємини лідера і маси, натовпу і героя ● матеріальне і духовне ● суперечність між аморальністю і духовністю ● мрія та реальність ● шляхи досягнення мети
Образи твору (людей)	● Хлопець ● Дівчина ● Юрба (старі, молоді, жінки, діти).
Символічні образи:	Мак – символ жертовної крові, яку проливає той, хто хоче покращити життя людей. Терен – символ справжнього вождя, який готовий на жертву заради інших. Людина подібна до гори – символ духовної збідності й обмеженості. Хлопчик у білому вбранні, який прийшов із Казки – символ нового покоління, якому належить творити майбутнє. Квітка напороті (хлопчик мав намір зірвати) – символ щастя і безсмертя народного волелюбного духу. Дорога в Казку – символ духовних поривань людини до кращого життя.
Сюжетний ланцюжок	I Люди з юрби жаліються, що в лісі де вони живуть холодно, мало їжі, там не можна жити. Молодий хлопець пропонує шукати дорогу з лісу, але з нього сміються. Дівчина його жаліє, але він ображається. Дівчина каже, що любить шевця. Хлопець запевняє, що той — не орел, а кохати треба орлів, героїв. Хлопець жаліється на байдужість людей, рабську покору, те що вони вдовольнилися малим. І йде шукати дорогу до сонця. Народ хоче іти за хлопцем, який показав їм мету життя. II Юрба визнала свого лідера, учителя, довірилась йому, побачила його силу й мужність (він одним поглядом приборкував хижих звірів) Люди сліднують за вождем, долають труднощі, гинуть. Він просить їх не боятися переешкод, які можуть бути на шляху. III Вождь знесилений, він втомився. На секунду йому здається, що він загубив дорогу. Юрба зневіряється, сміється зі нього, кидає в нього каміння, залишає його і йде назад до свого дому в лісі. До побитого камінням, але ще живого вождя підходить хлопчик із Казки. Йому здається, що це привид. Але той відсовує гілки й показує вождеві сонячне проміння й золоту браму Казки. Він зве людей, але вони його не чують, бо вибрали собі нового вождя – людину схожу на гори.

Перегляд фрагментів вистави (3хв): https://www.youtube.com/watch?v=qurV_-tShqY

V. ЗАКРІПЛЕННЯ ВИВЧЕНОГО МАТЕРІАЛУ.

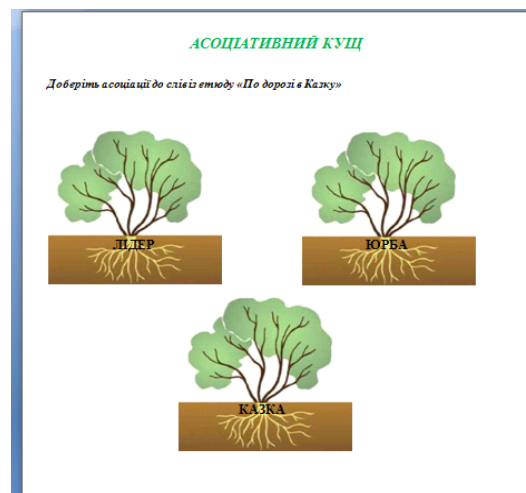
Робота з підручником (<https://www.ukrlib.com.ua/books/printit.php?tid=6072>)

Поділіться на малі групи, оберіть цитату, яка вам найбільше сподобалась і підготуйте за нею невелике повідомлення (6-9 речень) (6 хв).

Цитати
1. «О, коли б міг я іскрами вогняних слів своїх цей ліс проклятий запалити і вам відкрити небо».
2. «Де жертви, там і перемога».
3. «Згорить — в житті — єдине щастя».
4. «Дарма! Привикнуть до всього можна».
5. «Твій швець не був ніколи в небі, твій швець нікого не здіймав з землі угору, нікого не кликав».
6. «У їх душа як кремій: б'єш крицею по ній, а з неї іскри ллються».
7. «. Всі як камені лежать. Не дивиться їм в очі «завтра». Наїлись хліба, — ну, і досить».

Асоціативний куш.

Підберіть асоціації до слів із етюду «По дорозі в Казку» (4 хв)

Займи позицію.

Сформулюйте своє бачення порушених у творі проблем та їх зв'язок із сьогоденними подіями в Україні (5 хв).

Пройдіть онлайн – тест на сайті «На урок» у реальному часі (5 хв): <https://naurok.com.ua/test/oleksandr-oles-po-dorozi-v-kazku-759937.html>

VI. ДОМАШНЄ ЗАВДАННЯ (2 хв).

Підготуватися до контрольної роботи за творчістю М. Вороного та О. Олеся.